RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College under University of Calcutta)

P.G. SECOND YEAR

M.A./M.SC. FOURTH SEMESTER (January – June), 2012

Mid-Semester Examination, March 2012

Date : 26/03/2012 **SANSKRIT (Vyakarana)**

Time : 11 am – 3 pm Full Marks : 100

[Use separate Answer Books for each Unit]

Group – A

Unit – I (H.K.P.)

1. **श्रीलक्ष्मीरमणम्** इत्यादिमङ्गलपद्यं सविस्तरं व्याख्यात। [10]

2. **मुनित्रयं नमस्कृत्य** इति मङ्गलपद्यं नागेशसरणीमनुसृत्य व्याख्यात। [8]

3. **व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिः** .... इत्यादिपरिभाषा कथं ज्ञाप्यते ? [7]

Unit – II (A.K.P.)

2. परमलघुमञ्जुषायां प्रश्नद्वयम् : [8]
   - a) परमलघुमञ्जुषाग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च संक्षिप्तः परिचयः प्रदेयः।
   - b) स्फोटप्रतिपादने ध्वनेर्महत्त्वं ग्रन्थोक्तदिशालोच्यताम्।

Unit – III (S.P.K.)

3. यथेच्छं एकस्योत्तरं देयम् । [10]
   - a) शाब्दवोधे चैकपदार्थेऽपरपदार्थस्य संसर्गः संसर्गमर्य्यादया भासने इतिग्रन्थस्य तात्पर्य्यं परिष्कृत्य शाब्दबोधे इत्यत्र सप्तम्यर्थं, चैकपदार्थे इत्यत्र सप्तम्यर्थं च निरुप्य संसर्गमर्य्यादाशब्दस्यार्थः परिष्करणीयः॥
   - b) यत्र विशेष्यवाचकपदोत्तरविभक्तितात्पर्यविषयसंख्या विरूद्धसंख्याया अविवक्षितत्वं तत्र विशेष्यविशेषणपदयोः समानवचनकत्वनियम इति गदाधरग्रन्थस्योत्थितेः किं कारणम्। एतादृशग्रन्थप्रणयनस्य च किं फलम्? गदाधरमतानुसारेण विव्रियताम्।

Unit – IV (S.A.)

4. नैयायिकानां नये किन्तावत् शब्दप्रमाणम्? शाब्दबोधं च प्रति व्यापारीभूतस्य कारणस्य स्वरुपं वा किम्? [4+3]

अथवा

वैशेषिकस्वीकृतेषु पदार्थेषु शक्तिः क्वान्तर्याति? कोषतः व्याकरणतः च शक्तिग्रहो भवतीति सोदाहरणं गन्थकृदनुसारं व्याख्येयम्।[1+3+3]

Group – B

Unit – V (T.C.)

5. एकस्य सूत्रस्य व्याख्या कार्या । [5]
   - a) समर्थामां प्रथमाद्वा
   - b) प्राग्दीव्यतोऽन्

6. अधोनिर्दिष्टेषु पदद्वयं साध्यताम्। [1×5]
   - a) आश्वपतम्

b) आदित्यः

c) प्राजापत्यः

d) औपगवः

7. अधोलिखितानां शिष्टप्रयोगाणां द्वितयस्य साधुत्वमुल्लिख्य साधुत्वं शरणदेवरीत्या प्रतिपाद्यताम्। [2×3·5]

a) ह्वरेश्छन्दसि

b) तुन्दपरिमृजः

c) जिष्णुः

<u>Unit – VI</u> (A.K.P.)

8. प्रौढमनोरमायां प्रश्नद्वयम्। [8]

शूद्रा चामत्पूर्वा जातिरिति वार्त्तिकं प्रौढमनोरमादिशा व्याख्येयम्।

अथवा

वनो र च इति सूत्रं सविशदं व्याख्येयम्।

<u>Unit – VII</u> (S.M.)

9. किमपि सूत्रमेकं व्याख्येयम्। [1×5]

a) कर्तरि कर्मव्यतिहारे।

b) अनुदात्तङित आत्मनेपदम्।

10. कस्यचन एकस्य पदसाधनप्रक्रिया प्रदर्शनीया । [1×3]

पराजयते, आदत्ते, संक्रीडत्ते

<u>Unit – VIII</u> (S.S.)

11. श्लोकैकस्य सप्रसङ्गं धातुगणोल्लेखपुरःसरं व्याख्या कार्या। [7×1]

a) ईर्त्ते यत्कीर्त्तिरैन्द्रं पुरमनवरतं प्रेरयत्यन्तरात्मा
यं धर्मे प्रेरति श्रीर्विषयसुखरसास्वादनाय प्रकामम्।
यः प्रेणत्यात्मनोऽघं क्रतुभिरतनुभिः प्रेणयत्यस्त्रजालैः
संग्रामे शत्रुसेना द्रविणवितरणैः प्रेणयत्यर्थिदोःस्थ्यम्॥

b) कायो न जीर्य्यति जृणाति न यस्य शक्ति–
र्नो जुर्य्यते भुजबलं न जिनाति तेजः।
यद्विद्विषां जरति चेतसि भोगतृष्णा
तेषां वपूंषि विपिनेषु च जारयन्ति॥

<u>Unit – IX</u> (A.K.P.)

12. व्याकरणशास्त्रस्य प्रयोजनं सविशदमालोचनीयम्। [10]

अथवा

त्रिमुनि व्याकरणम् इति विषयमाधारीकृत्य निबन्धो लेख्यः।